

Książka abstraktów

prof. dr hab. Kazimierz Szmyd (PANS w Krośnie), *Dylematy edukacji w dobie zagrożeń cywilizacyjnych (Co i jak uczynić, aby „niemożliwe” stało się „możliwym”)*.

Temat miejsca i nie-miejsca edukacji jest nader rozległy i zróżnicowany w interpretacjach, ocenach i możliwości rzeczywistej zmiany. Zwłaszcza w konfrontacji aksjologicznej humanistycznej warstwy kulturowej ze współczesną technologią wytwarzania i konsumpcji, także w stylu życia. Dlatego pożądana jest aktywna postawa, racjonalne myśl i także działanie, które może skutecznie przeciwstawić się negatywnym zjawiskom, które uobecniają się w życiu młodszych i starszych pokoleń. Co w wielu sytuacjach może przyczynić się do degradacji miejsc życia i edukacji, a nawet istnienia człowieka. Rodzi się także pytanie; a co ma z tym wspólnego edukacja?. Referat w założeniu jest poszukiwaniem odpowiedzi na sformułowane pytanie i ma charakter „eseju pedagogicznego”.

prof. dr hab. Albert Wojciech Maszke (Akademia Ateneum w Gdańsku), *Przemiany społeczne a miejsca edukacji*.

W niniejszym artykule próbowano wskazać na potrzebę dokonania zmian w oświacie, wynikających z dokonujących się przemian cywilizacyjnych i określonych na tej podstawie „miejsca i nie miejsca” edukacji. Zmiany, o których mowa, odnoszą się do wielu aspektów jej funkcjonowania, począwszy od celów i treści kształcenia, poprzez metody, programy nauczania i formy organizacyjne, do określenia miejsc edukacji. Zmiany związane są także z koniecznością odejścia od pedagogiki „urabiania” na rzecz pedagogiki „rozwoju osobowości” wychowanka, umiającego kierować własnym rozwojem i przygotowanym do oceny istniejącej rzeczywistości i twórczego jej przekształcania, zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami ludzi a także do wykorzystania tych możliwości jakie niesie szybki postęp naukowo - techniczny.

W prezentowanym referacie wskazano także na wpływ postępu naukowo - technicznego, a w szczególności technologii informacyjnych, w tym komputeryzacji na zmiany w edukacji. Oznacza to możliwość przeniesienia zajęć szkolnych poza tradycyjny budynek szkolny - do domu, zakładu pracy, biblioteki, itp. Można powiedzieć, iż w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym (sieciowym) szkoła przestaje być jedynym miejscem dla edukacji.

prof. dr hab. Janusz A. Majcherek (Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej), *Ambiwalencja przywiązania do miejsca w praktyce pedagogicznej.*

Usytuowanie terytorialne jest jednym z parametrów określających ludzką tożsamość. Ponieważ we współczesnym świecie rosnącej mobilności miejsce pobytu jest zmienne i nieprzewidywalne, zatem identyfikatorem uczyniono miejsce urodzenia. To jednak określone jest nie w zobiektywizowanych kategoriach fizycznych i geograficznych, lecz toponimicznie, wyrażając kulturową identyfikację, a nawet konstrukcję miejsca. Szczególnym wyrazem kulturowego przywiązania do tak wykreowanego miejsca pochodzenia jest sentymentalizacja relacji z nim, częsta w literaturze i pamiętnikarstwie. W świecie masowych przemieszczeń, gdy 1/3 ludzkości żyje poza miejscem urodzenia, relacja z nim wyraża jednak ambiwalencję, którą pedagogika miejsca powinna brać pod uwagę. Pewne formy przywiązania do miejsca są nie tylko anachroniczne, lecz także niebezpieczne, grożąc nie wzmocnieniem, lecz zakłóceniem poczucia tożsamości lub nadaniem mu treści manifestujących się wrogością do aktualnego otoczenia albo do tych osób, które chciałyby zająć w nim miejsce. Pedagogika miejsca staje wobec wynikających stąd wyzwań i zagrożeń.

prof. dr hab. Bożena Muchacka (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), *Edukacja dziecka wobec zmiany świata, wieloparadymatycznej pedagogiki i polityki.*

W badaniach naukowych a także w ustaleniach decydentów polityki oświatowej na świecie wskazywany jest jednoznacznie postulat jakości edukacji. Istnieje w tym zakresie sprzeczność pomiędzy teorią a polityką edukacyjną i praktyką, bowiem z jednej strony postuluje się uwolnienie sprawczości dziecka, a z drugiej standardy edukacyjne nadal nastawione są na konkretne osiągnięcia rozwojowe. Współczesne szkoły coraz bardziej izolują się od społeczeństwa oraz od dzieci i młodzieży żyjących w tym społeczeństwie. W wystąpieniu omówione zostaną różne konteksty edukacji współczesnego dziecka.

dr hab. prof. UJK, Sławomir Chrost (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), *Relacja międzyosobowa jako „miejsce” wychowania. Założenia teoretyczne i aspekty praktyczne.*

Edukacja może być realizowana w optyce „funkcjonowania lub bycia” (T. Gadacz). Jeśli wychowanie pojmowane jest na sposób personalistyczny („optyka bycia”) to winno ono być spotkaniem osób. Celem wystąpienia jest przedstawienie relacji osobowej jako podstawowego „miejsca” wychowania. Przedstawione zostaną założenia teoretyczne (źródła filozoficzne,

psychologiczne i pedagogiczne teorii relacyjności) oraz aspekty praktyczne budowania relacji wychowawczej (czynniki wspierające i utrudniające).

dr hab. prof. UR, Alicja Ungeheuer-Gołąb (Uniwersytet Rzeszowski, PANS w Krośnie)
Terytoria (nie)edukacyjne – rozważania na temat miejsca i nie-miejsca na przykładzie wybranych utworów literatury dziecięcej.

W artykule podjęto rozważania na temat istoty miejsca i nie-miejsca oraz istnienia między tymi pojęciami zjawiska opozycji. Tekst jest próbą pogodzenia stanowiska nauk społecznych i humanistycznych dotyczącego istoty nie-miejsca w kontekście życia dziecka. Autorka wykorzystuje wybrane przykłady literatury dziecięcej w celu ukazania przestrzeni nie-miejsca. Jako podłoże teoretyczne posłużyły tu myśli Marca Augé, Wojciecha Józefa Burszty, Gastona Bachelarda i in.

dr hab., prof. UJK Tadeusz Sakowicz (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach),
Deprawacja (nie)zamierzona wobec młodzieży uczącej się.

Zarys badań nad deprawacją nieletnich w Polsce; istota zagrożenia deprawacją w odniesieniu do środowiska rodzinnego, szkoły, mediów w tym Internetu; sposoby identyfikowania podmiotów deprawujących i podmiotów deprawowanych, odpowiedzialność za aktywność deprawacyjną; sposoby uodporniania na zagrożenia płynące z deprawacji wobec osób uczących się.

prof. dr hab. Liliya Morska (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Uniwersytet Rzeszowski), *Innowacje pedagogiczne: współczesne wyzwania.*

Współczesne uniwersytety stoją przed rosnącymi wyzwaniami, ponieważ mają zadania do spełniania wielu ról, często nie dysponując odpowiednimi zasobami. Ta tendencja zagraża jasności misji akademickich, stanowiąc zagrożenie dla tradycyjnego nacisku na jakość naukową. Relewanca omawianego problemu jest podkreślana przez liczne globalne i lokalne czynniki wpływające na zrównoważony rozwój edukacji uniwersyteckiej. Na poziomie globalnym obawy obejmują jakość edukacji, niezgodności między kwalifikacjami akademickimi a umiejętnościami przydatnymi w rzeczywistości, dostosowywanie się do ewoluujących formatów edukacyjnych, wyzwania stawiane przez globalną mobilność, rosnącą popularność nauki zdalnej. Lokalnie, problemy takie jak pasywność studentów, przestarzałe metody nauczania i konkurencja ze strony międzynarodowo popularnych uniwersytetów dodatkowo komplikują proces edukacyjny. W wyniku wiele uczelni zmagają się ze spadającym

zaufaniem i rekrutacją, co skłania do przemyślenia ich polityk i strategii w celu odzyskania zaufania studentów i stania się skutecznymi centrami wiedzy, aby studenci mogli odnieść sukces. Aby osiągnąć ten cel, uniwersytety muszą konkurować o przyciągnięcie wysokiej jakości, zdolnych studentów. Opowiadamy się za proaktywnymi działaniami mającymi na celu identyfikację i angażowanie takich studentów. Administratorzy uniwersytetów powinni przywiązywać wagę do strategii mających na celu ponowne zaangażowanie studentów w świetle obecnej cyfrowej rzeczywistości edukacyjnej. W naszych badaniach dążymy do opracowania wytycznych zarządczych, skupiając się na wspieraniu innowacyjnych praktyk edukacyjnych i zwiększaniu zrównoważoności rozwojowej uniwersytetów. Proponowane wytyczne są uznawane za stosowne dla instytucji akademickich w innych krajach, które stoją przed podobnymi wyzwaniami edukacyjnymi, jak te omówione powyżej.

dr hab. prof. UR, Ryszard Pęczkowski (Uniwersytet Rzeszowski), *Zjawisko depopulacji w systemie edukacji – przyczyny i skutki.*

Depopulacja społeczeństwa polskiego to zjawisko mające ogromny wpływ na wiele obszarów życia gospodarczego i społecznego, a pierwszym obszarem który najszybciej doświadcza skutków jest system edukacji. Przedmiotem wystąpienia czynię analizę zjawiska depopulacji wraz z charakterystyką podstawowych czynników mających wpływ na skalę tego zjawiska. Kolejny aspekt to analiza depopulacji zjawiska w podstawowych grupach edukacyjnych, a mianowicie: w grupie dzieci w wieku 0 – 2 lata, 3 – 6 lat oraz 7 – 14 lat, ze szczególnym uwzględnieniem skutków, jakie wynikają z systematycznie zmniejszającej się liczebności populacji w poszczególnych grup wiekowych dla zinstytucjonalizowanego systemu opieki (żłobki, przedszkola) oraz systemu szkół podstawowych. Całość wystąpienia zakończy próba określenia niezbędnych działań, podjęcie których pozwoli, zdaniem Autora, na zahamowanie niekorzystnych tendencji demograficznych, a w dłuższej perspektywie czasowej ich odwrócenie.

dr hab. prof. UJK Bożena Zawadzka (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), *Zależność zachowań zdrowotnych od wsparcia prorodzinnego dorastającej młodzieży (14-18 lat).*

Rodzina tworzy zasoby dla zdrowia dzieci i młodzieży gdy jest spójna, opierająca się na wzajemnej integracji, zaufaniu, wsparciu emocjonalnym i fizycznym oraz wzajemnym poszanowaniu.

Wspierające relacje rodziców z dorastającą młodzieżą zmniejszają ryzyko podejmowania zachowań szkodliwych dla zdrowia, typu: palenie tytoniu, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu i upijanie się a także ryzyko zachowań przemocowych. Poczucie dorastającej młodzieży, bycia wspieranym przez rodziców przyczynia się do podejmowania zachowań prozdrowotnych takich jak: zdrowe odżywianie, aktywność fizyczna, dbanie o zęby. Łatwość komunikacji dorastającej młodzieży z rodzicami, rodzeństwem, jest pozytywnym wskaźnikiem relacji w rodzinie a jednocześnie czynnikiem chroniącym młodzież przed podejmowaniem zachowań szkodliwych dla jej zdrowia. Badania własne dotyczące problemu zawartego w temacie wystąpienia.

prof. dr hab. Yurii Pelekh (Rówieński Państwowy Uniwersytet Humanistyczny), *Wykorzystanie SI (sztucznej inteligencji) przez studentów uczelni wyższych w procesie pracy dydaktycznej i naukowej: aspekt etyczny*

Sztuczna inteligencja szybko wkroczyła w codzienne życie obywateli wielu krajów na całym świecie. Powoduje to zarówno pewną radość, jak i strach. W szczególności pojawia się cała gama pytań dotyczących absorpcji SI w procesie edukacyjnym. Mianowicie: w jaki sposób zastosowanie SI jest kompatybilne z koncepcją szkolenia praktycznego? Powstaje i pytanie – jak odróżnić wykorzystanie SI jako narzędzia działalności naukowej od kształtowania zdolności studenta do działalności naukowo-analitycznej? Nauczyciele akademicy stanęli przed dylematem: jak zapewnić kształtowanie kompetencji akademickich, a jednocześnie nie zachowywać się jak konserwatysta i przeciwnik używania SI. W tym artykule staramy się omówić te dylematy.

Słowa kluczowe: aspekt etyczny, studenci, nauczyciele akademicy, proces edukacyjno-naukowy.

dr hab. inż., prof. PANS Mateusz Muchacki (PANS w Krośnie), *Internet jako nowe miejsce edukacji.*

Internet w życiu człowieka pełni istotną rolę od prawie trzech dekad. W tym czasie pojawiły się spore różnice w sposobie korzystania z globalnej sieci jak i w jakości i ilości dostępnych w niej usług. W swoim tekście autor chciałby zwrócić uwagę na nowe możliwości i sposoby korzystania z Internetu w aspekcie edukacyjnym.

dr Agata Cabala (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Miejsca i nie-miejsca - jak badać doświadczanie przestrzeni przez młodych ludzi?*

W wystąpieniu zaprezentujemy autorskie narzędzie do badania miejsc i nie - miejsc oraz omówimy bardzo fragmentarycznie wyniki badań własnych prowadzone wśród studentów różnych wydziałów i kierunków Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Badania są prowadzone w ramach zespołu badawczego „Miejsce, nie-miejsce – ku kulturowej koncepcji analiz pedagogicznych” powołanego w 2023 w Instytucie Pedagogiki UŚ w Katowicach.

dr Malwina Gros (Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim), *Innowacyjne podejścia do projektowania przestrzeni szkolnych wspierających interakcję, współpracę i kreatywność.*

Przedstawiamy innowacyjne podejście do projektowania przestrzeni szkolnych, które integruje naturę, interdyscyplinarność relacyjność i porozumienie bez przemocy. Przenosząc zajęcia do naturalnych środowisk, takich jak lasy czy jutowe namioty (przykład Szkoły EduStation w Maszewie) stymulujemy kreatywność i rozwój zmysłów uczniów. Interdyscyplinarność przedmiotów umożliwia zrozumienie związków między różnymi dziedzinami i promuje holistyczne podejście do edukacji. Projektowanie przestrzeni sprzyjających interakcji i współpracy wzmacnia relacje między uczniami i nauczycielami, co skutkuje wzajemnym wsparciem w procesie uczenia się. Implementacja informacji zwrotnej opartej na Szkole Bez Przemocy Marshalla Rosenberga wspiera komunikację opartą na zrozumieniu i empatii, tworząc harmonijne środowisko edukacyjne sprzyjające pełnemu rozwojowi uczniów

dr Barbara Lulek (Uniwersytet Rzeszowski, PANS w Krośnie), *Rodzice w edukacji dziecka. Miejsca (nie)oswojone.*

Każda grupa społeczna, także społeczność rodziców w szkole, dąży do posiadania własnej przestrzeni społecznej, odzwierciedlającej jej wartości, preferencje i aspiracje. Nie oznacza to jednak, że ta sama przestrzeń w kategoriach fizycznych i symbolicznych ma takie samo znaczenie dla różnych grup i jednostek funkcjonujących w szkole. Poznawanie przestrzeni, zakorzenianie się w niej, doświadczanie miejsca wymaga czasu i wchodzenia w interakcje z innymi. Niekiedy wywołuje pozytywne odczucia, innym razem poczucie wyobcowania i zagubienia.

W referacie przedstawiono przestrzeń i miejsce dla rodziców w szkole podstawowej, koncentrując się na sposobach jej osvajania, doświadczania i użytkowania, w kontekście zagubienia, współodczuwania i zachowań rytualnych rodziców. W badaniach własnych podjęto

próbę określenia rodzicielskiej przestrzeni w szkole rozpiętej pomiędzy dwoma obszarami. Przestrzenią miejsca dla rodziców w szkole i przestrzenią, w które miejsce się wpisuje i której wpływom podlega.

dr Beata Piechota (PANS w Krośnie), *Środowisko rówieśnicze jako przestrzeń wychowawczo-edukacyjna.*

Środowisko rówieśnicze - obok rodziny, przedszkola i szkoły - jest jednym ze znaczących środowisk w których przebiega proces socjalizacji. To właśnie pośród swoich rówieśników dziecko ćwiczy nabyte umiejętności interpersonalne, jak: rozmowa, dyskusja, rozwiązywanie konfliktów, kreowanie swoich zainteresowań, podejmowanie konstruktywnego współzawodnictwa, nawiązywanie i podtrzymywanie więzi z innymi ludźmi, zaspokajanie potrzeby akceptacji i uznania, czy też miłe spędzanie swojego czasu wolnego poza rodziną. Jako że różnorodność grup może mieć równie różnorodny wpływ na dziecko, warto mieć na uwadze pozytywne i negatywne aspekty wpływu wychowawczego grupy rówieśniczej na dziecko - niezależnie od jego wieku.

Kustosz Edyta Kucaba-Lyszczek (Dział Edukacji Muzealnej Muzeum - Zamek w Łańcucie), *O dawnych czasach nowocześnie. Edukacja w Muzeum - Zamku w Łańcucie.*

Edukacja muzealna w Muzeum – Zamku w Łańcucie to tworzenie relacji pomiędzy muzeum a odbiorcą w każdym wieku, z uwzględnieniem jego zmieniających się potrzeb i poziomu funkcjonalności.

Centrum Edukacji Tradycji im. Jana Potockiego jest interaktywnym miejscem zdobywania wiedzy i aktywizacji publiczności muzealnej, sprzyjającym działaniom na rzecz włączenia społecznego.

Zamek w Łańcucie jest kluczowym miejscem dla tożsamości lokalnej indywidualnej i zbiorowej.

Dyrektor Małgorzata Wisz (Ośrodek garncarski MEDYNIA), *Dziedzictwo dla przyszłości – działalność Ośrodka Garncarskiego MEDYNIA w budowaniu tożsamości społecznej.*

Tradycja jednego z największych w Polsce, dawnego zagłębia garncarskiego i jej wpływ na mieszkańców. Dziedzictwo wyparte przez całe pokolenie i na nowo uznane. Wpływ działalności Ośrodka Garncarskiego na rozwój społeczny mieszkańców.

Dyrektor Katarzyna Dypa (Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej), *W poszukiwaniu własnej tożsamości - o edukacji w Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej*

Muzea to ważne miejsca odkrywania i kształtowania swojej tożsamości. Istotną rolę w realizacji tej misji pełni edukacja muzealna. Jej zadaniem w Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej jest zachęcenie odbiorców do głębszego poznawania dziedzictwa regionu i zafascynowania się nim. W wystąpieniu zostaną przedstawione najciekawsze projekty edukacyjne zrealizowane w Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej.

dr Janusz Boczar (Uniwersytet Rzeszowski, PANS w Krośnie), *Hermeneutyczna przestrzeń edukacyjna.*

Hermeneutyczna przestrzeń edukacyjna, to próba odniesienia się do poznawczego aspektu hermeneutyki w kontekście jej wielowymiarowości zarówno czasowej, jak i przestrzennej. Koresponduje to z tematem głównym konferencji, a wnioskiem głównym jest stwierdzenie, że nie istnieją miejsca nie-edukacyjne.

dr Małgorzata Świdrak (PANS w Krośnie), *Współczesna edukacja - realizm czy utopia?*

Szkoła dla ucznia czy dla Ministra Edukacji. Zadania współczesnego nauczyciela. Rodzice współpracujący czy roszczeniowi.

Dyrektor Gabriela Wróbel (Miejski Zespół Szkół Nr 1, Szkoła Podstawowa nr 10 w Krośnie), *Edukacja to relacja. O roli wspierającej oceny i pracy opartej na relacjach w szkole.*

Przechodzenie od kultury błędu do kultury wspierania rozwoju w szkole, rola nauczyciela we współczesnej szkole, rola oceniania i jego prawne aspekty, metodyka pracy sprzyjająca procesowi uczenia się ucznia.

dr Magda Urbańska (Uniwersytet Rzeszowski), *Szkoła jako miejsce (nie)obecności wychowania do sprawiedliwości – na przykładzie mediacji.*

Środowisko szkolne to miejsce, które nie jest wolne od konfliktów. Można jednak wykorzystać pojawiające się konflikty jako sytuację edukacyjną – jako naukę budowania relacji, poszanowania praw człowieka, tolerancji, odpowiedzialności, dążenia do sprawiedliwości. Jedną z metod, która umożliwia konstruktywne rozwiązanie konfliktu w przestrzeni szkolnej jest mediacja szkolna i mediacja rówieśnicza. W wystąpieniu zwrócona zostanie uwaga na miejsce mediacji w szkole oraz możliwości i bariery jej wykorzystania do rozwiązywania konfliktów uczniowskich w świetle wyników badań własnych.

dr Oksana Dubinina (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), *Szkola jako środowisko życia i codzienność ucznia: doświadczenie Ukrainy.*

Środowisko szkolne jest ważne w codziennym życiu ucznia. Tworzenie wysokiej jakości środowiska edukacyjnego wpływa na rozwój ucznia. Środowisko szkolne jest postrzegane przez ucznia poprzez szereg wartości, które odzwierciedlają różne sytuacje szkolne. Nasz referat dotyczy cech kształtowania wysokiej jakości środowiska edukacyjnego, bezpiecznego dla ucznia w jego trójwymiarowym odpowiedniku (fizycznym, edukacyjnym i wychowawczym). Dzieci najczęściej postrzegają życie szkolne jako szare i przyziemne, w którym nie ma miejsca na jaskrawe kolory. Jak stworzyć bezpieczne środowisko szkolne, w którym dominują jasne kolory i ciekawie będzie zdobywać nową wiedzę? Jak stworzyć szkołę, która będzie kształcić pokolenia przyszłości? Postaramy się odpowiedzieć na te pytania w naszym referacie i podać konkretne przykłady z doświadczeń ukraińskich szkół.

dr Karolina Skop (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Dlaczego niektórych lekcji nie możemy się doczekać, a w przypadku innych nie możemy się doczekać, aż się skończą? O dziecięcym zaangażowaniu.*

W wystąpieniu autorka podejmuje temat dziecięcego zaangażowania w przestrzeni szkolnej, zwłaszcza w kontekście uczniów w młodszym wieku szkolnym. Opierając się na wybranych teoriach zaangażowania szkolnego, a także psychologicznych i rozwojowych uwarunkowaniach uczenia się, analizuje rolę wybranych czynników, które mogą wiązać się z dziecięcym zaangażowaniem. Rozważania na temat zaangażowania uczniów staną się podstawą do sformułowania wniosków i implikacji dla codziennej praktyki pedagogicznej.

dr Marta Jasiczek, dr Karolina Zozak-Łoskot (Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku), *Uczyć, wychowywać czy obsługiwać? - Dylematy współczesnego nauczyciela.*

Wystąpienie dotyczyć będzie dylematów współczesnego nauczyciela u progu kolejnej reformy edukacji. Przedmiotem badania będą realia (obowiązki) i oczekiwania wobec nauczycieli młodszych klas w kontekście dyskusji, która towarzyszy krytyce nowych reform. W badaniu wykorzystana zostanie metoda ankiety i analiza materiałów z Internetu. Celem badań będzie ukazanie wzorca osobowego współczesnego nauczyciela, a także zwrócenie uwagi na kluczowe elementy dobrego wychowania w szkole.

dr Karolina Wiśniewska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), **mgr Ewa Kolbik – Kowalczyk** (Szkoła Podstawowa nr 93 im. Lucjana Rydla w Krakowie), *Założenia, refleksje i praktyczne zastosowanie innowacji pedagogicznej „Usłyszeć ciszę w szkole” w przestrzeni świetlicy szkolnej.*

Szkoła to środowisko, które realizuje wiele zadań mających na celu zapewnienie uczniom odpowiednich warunków rozwoju i edukacji. To miejsce zaspokojenia wielu potrzeb, kształtowania różnych umiejętności, kompensowania wielu braków nie tylko natury edukacyjnej. To środowisko wychowawcze, w którym dzieci oraz młodzież, a także nauczyciele spędzają wiele godzin w ciągu tygodnia. Jednak istnieje wiele czynników, które mogą zakłócić proces nauczania i wychowania uczniów. Jednym z nich jest hałas, który ma negatywny wpływ na zdrowie uczniów i nauczycieli, ich komfort pracy i nauki. W szkole w największym stopniu hałas generowany jest poprzez aktywność uczniów w czasie przerw czy w świetlicy szkolnej, dlatego to wychowawcy świetlicy szkolnej oraz uczniowie w niej przebywający są najbardziej narażeni na jego szkodliwy wpływ. Celem innowacji pedagogicznej „Usłyszeć ciszę w szkole” było wykształcenie u dzieci uczęszczających do świetlicy właściwych nawyków mających ograniczyć poziom hałasu w świetlicy szkolnej, a co za tym idzie pozytywnie wpłynąć na pracę i zdrowie dzieci oraz nauczycieli w niej przebywających.

dr Małgorzata Wójcik (PANS w Krośnie), *Od jednego władcy do wspólnej decyzji: konstruowanie pojęć przez dzieci wczesnoszkolne w miejscach i nie-miejscach edukacyjnych badań w działaniu*

Celem prezentowanych badań była próba skonstruowania odpowiednich warunków edukacyjnych zarówno w miejscach, jak i nie-miejscach edukacji, by wspierać dzieci wczesnoszkolne w odróżnianiu pojęć monarchia-autokracja-demokracja. Zbudowano więc scaffolding zawierający niedyrektywne rozmowy z dziećmi o stylach władzy wykorzystując film „Król Lew” i rysowanie. Porównanie przebiegu badań w obu miejscach edukacji upoważniło do uznania nie-miejsca edukacji za bardziej odpowiednie warunki dla dzieci wczesnoszkolnych.

dr n. o zdr. Joanna Zemlik (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), *Ocena warunków rozwoju biopsychospołecznego dzieci funkcjonujących w specyficznym Domu Matki i Dziecka.*

Rozwój biopsychospołeczny dziecka podlega wieloaspektowej ocenie. Rozwój dziecka pod względem antropometrycznym podlega ocenie medycznej, rozwój psychologiczno-psychiczny podlega ocenie zarówno medycznej jak i psychologiczno-społecznej. Funkcjonowanie dzieci w Domu Matki i Dziecka podlega stałej kontroli, którą realizują Funkcjonariuszki Służby Więzienne. Czuwanie nad optymalnym rozwojem dzieci pełnią wychowawczynie, psycholożki, dietetyczka, pielęgniarka i lekarz pediatra i dentystka. Podjęto próbę długoczasowej oceny realizacji nadzoru profesjonalnego nad rozwojem dzieci.

dr Adam Przybysz (PANS w Krośnie), *Edukacja zdrowotna, jako wartość kulturowa (wychowawcza) sportu wśród młodzieży szkolnej.*

Od zarania dziejów sport był i nadal tak jest - jedną z najbardziej popularnych dziedzin ludzkiego życia. Przejawy jego szerokie oddziaływanie, to nie tylko wpływ na rozwój fizyczny i sprawność motoryczną człowieka oraz dążenie to osiągnięcia jak najlepszych wyników sportowych, to także kształtowanie pełnej osobowości, od cech wolicjonalnych do wyrabiania takich cnót jak piękno, dobro, wytrwałość w dążeniu do realizacji wyznaczonych celów. Siłą sportu jest także ogromne oddziaływanie społeczne i integracyjne, a także zdrowotne i wychowawcze. Dziś w czasach przeogromnego postępu techniczno- informatycznego, a nade wszystko nadmiernej konsumpcji, jak mało kiedy trzeba nam promować zdrowy styl życia wśród dzieci i młodzieży, a jednym ze skuteczniejszych środków w tym zakresie stają się szeroko pojęty sport, w tym ten nazywany szkolnym. Efektywność i skuteczność w podjętych działaniach, podobnie, jak w wielu innych aspektach, także i tym związanym z aktywnością ruchową zależy nie tylko od właściwej współpracy tych, którzy tworzą środowisko szkolne, tj. nauczycieli, rodziców i uczniów, ale również od decydentów mających wpływ na zarządzanie oraz kierowanie oświatą. Głównym celem niniejszego artykułu jest podkreślenie, jak ważne znaczenie w życiu człowieka, zwłaszcza młodego może odgrywać sport ze swym szerokim oddziaływaniem.

dr Małgorzata Marmola (Uniwersytet Rzeszowski), *Wsparcie społeczne a ryzyko depresji u uczniów szkół ponadpodstawowych.*

Referat opiera się na badaniach młodzieży liceów i techników na Podkarpaciu. Celem badań było zbadanie symptomów depresji oraz ocena poziomu wsparcia ze strony rodziców, nauczycieli i rówieśników, a także ustalenie zależności pomiędzy tymi zmiennymi. Zastosowano narzędzia badawcze: Skala CDI 2 Children Depression Inventory Marii Kovacs, w polskiej adaptacji Emilii Wrocławskiej-Warchały i Radosława Wujcika; przeznaczona do

badania dzieci i młodzieży w wieku 7-18 lat. Służy do oceny problemów emocjonalnych i problemów z codziennym funkcjonowaniem, a także w wersji samoopisowej pozwala zdiagnozować obniżony nastrój, objawy somatyczne, niską samoocenę oraz brak efektywności w działaniu i problemy interpersonalne; Krótka Skala Oceny Wsparcia Społecznego Młodzieży w opracowaniu Bartłomieja Skowrońskiego i Rafała Pabicha, pozwala zdiagnozować wsparcie rówieśnicze, wsparcie nauczycielskie i wsparcie rodzicielskie.

Uzyskano istotne statystycznie zależności zarówno pomiędzy wynikiem globalnym w zakresie wsparcia a wynikiem globalnym w skali depresji (korelacja ujemna), jak i pomiędzy poziomem wsparcia rodzicielskiego, nauczycielskiego i rówieśniczego a poszczególnymi wymiarami skali depresji (korelacje ujemne). Uzyskane wyniki pozwalają sądzić, że im wyższy poziom wsparcia płynącego ze strony rodziców, nauczycieli bądź rówieśników, tym mniejsze ryzyko wystąpienia symptomów depresji u młodzieży. Szczególnie silne zależności wykazuje wsparcie nauczycieli.

dr Tetiana Burlaienko (Uniwersytet Zarządzania Oświatą Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy), *Etyka czasu wojny. Zasady komunikacji nowej ery.*

Język jest elastycznym elementem komunikacji, podlega ciągłym zmianom. Jest to szczególnie zauważalne, gdy zmienia się otaczający kontekst. Dziesięć lat wojny Rosji z Ukrainą i dwa lata inwazji na pełną skalę zmieniło nas jako społeczeństwo w sposób zauważalny. Coraz częściej znajdujemy się w sytuacjach, które nigdy wcześniej nam się nie przydarzyły. Środowisko dla wielu Ukraińców staje się coraz bardziej barierowe i nie zawsze są to bariery zewnętrzne, takie jak brak podjazdów czy wind. Pojawia się wiele wewnętrznych barier, które mogą wynikać z niewiedzy. Na przykład, jak kontaktować się z weteranem, o co nie pytać kombatanta i jak reagować na niepełnosprawność. Proponuje się omówienie etyki czasu wojny, w szczególności udzielenie odpowiedzi na następujące pytania: jak zwracać się do weterana wojennego; o co nie pytać kombatanta; jak reagować na niepełnosprawność itp. Wraz z rozpoczęciem wojny na pełną skalę z Rosją jeszcze więcej Ukraińców chwyciło się za broń. Tak czy inaczej wojna się skończy, a weterani wrócą z frontu i będą szukać pracy cywilnej. W Ukrainie dzisiaj istnieje następująca statystyka - jeśli w swoim zespole masz pół setki osób, istnieje duże prawdopodobieństwo, że wkrótce weteran będzie starał się o pracę u Ciebie. Jeśli jest ich więcej niż stu, weterani są już Twoimi pracownikami. Jak pracodawcom z powodzeniem wykorzystać umiejętności, którzy weterani i weteranki nabyli podczas służby wojskowej, w pracy i życiu codziennym. Zatrudniając weteranów nie zwracamy uwagi na wiek czy płeć, staramy się dowiedzieć więcej o danej osobie, poznać ją:

jej preferencje, zainteresowania, plany zawodowe, ambicje, aktywność i staramy się je rozwijać poprzez zadania zawodowe. Celem pracodawcy jest zapewnienie pracownikowi możliwości robienia tego, w czym jest dobry i co naprawdę sprawia mu przyjemność, a także pomaganie mu w stopniowym rozwoju. Zapraszamy do zapoznania się z przygotowanymi informacjami: po pierwsze, jako opowieścią o nowym fenomenie weteranizmu na Ukrainie, jego współczesnej historii, osiągnięciach i wyzwaniach; po drugie, zaprezentowany zostanie zestaw narzędzi usprawniających procesy zarządcze i HR.

Prezes Grzegorz Piestrak (Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Główny w Warszawie), *Placówki wsparcia dziennego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci jako miejsce rozwoju i edukacji.* W 411 placówkach TPD opiekę znajduje codziennie 11000 podopiecznych. Największą grupę korzystających stanowią dzieci przebywające w placówkach wsparcia dziennego, środowiskowych ogniskach wychowawczych, świetlicach, klubach młodzieżowych, ogniskach pracy pozaszkolnej. Wśród placówek wsparcia dziennego najpełniejszy program pomocy i opieki zapewniają środowiskowe ogniska wychowawcze, których najwięcej działa w województwach: mazowieckim, zachodniopomorskim, łódzkim oraz wielkopolskim. Placówki wsparcia dziennego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci są niepublicznymi placówkami opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego prowadzonymi w różnych formach. Ze względu na organizację, zakres i rodzaj opieki świadczonej na rzecz dzieci, mają charakter placówki wsparcia dziennego. Świetlice i ogniska TPD są przede wszystkim placówką szansy dla dzieci biednych, pochodzących z rodzin wielodzietnych, niewydolnych wychowawczo, rozbitych, dysfunkcyjnych oraz o niskim statusie społecznym, żyjących w trudnych warunkach. Przyjmowanie do placówki odbywa się bez skierowania. Przyjęcie do placówki odbywa się na podstawie Karty zgłoszenia Dziecka wypełnionej i podpisanej przez rodziców lub opiekunów. Placówki stanowią jedno z pożądanych ogniw systemu edukacyjno – wychowawczego dzieci i młodzieży i miejsce gdzie dzieci i młodzież w sposób alternatywny mogą spędzić czas pozaszkolny w godzinach popołudniowych. Placówki skupiają dzieci oraz młodzież, która odkrywa, rozwija i poszerza swoje zainteresowania, otrzymując wsparcie w wielu dziedzinach. Pomagamy wypełniać obowiązki szkolne oraz zdobywać nowe umiejętności, stwarzamy okazję do nauki przydatnych umiejętności praktycznych. Uczymy racjonalnego gospodarowania czasem wolnym i odpowiedzialności za rozwój osobisty. Zapewniamy udział w kulturze, życiu religijnym i mądrej rozrywce. Kreujemy otwarte, zasobne i uczące się środowiska młodzieżowe, w których nasi wychowankowie stają się wartościowymi ludźmi i dobrymi

obywatelami. Promujemy sport i organizujemy aktywny wypoczynek. Dbamy o jakość codziennych wspólnych posiłków. Świetlica jako placówka pomocy społecznej jest alternatywą w stosunku do ulicy, zapobiega pogłębianiu się niedostosowania społecznego, a jednocześnie nie zastępując domu, wzbudza i podtrzymuje więzi między dzieckiem a rodziną, chroni je przed sieroctwem społecznym.

Prezes Marian Duda (Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Krosno Oddział Okręgowy), *Towarzystwo Przyjaciół Dzieci jako podmiot życia społecznego i działalności edukacyjnej w środowisku lokalnym.*

1. Funkcje i rola organizacji pozarządowych oraz Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.
2. Dziecko w organizacji pozarządowej, czyli gdzie?
3. Organizacje pozarządowe jako element wsparcia wychowawczego
4. Organizacja pozarządowa jako przestrzeń realizacji kompetencji międzykulturowych.
5. Podstawowe kierunki i formy pracy TPD w lokalnym systemie działalności opiekuńczo-wychowawczej:
 - funkcja opiekuńcza, edukacyjna, rekreacyjna, profilaktyczna, reedukacyjna, kompensacyjna wypoczynku dzieci i młodzieży organizowanego przez TPD;
 - formy wsparcia psychopedagogicznego rodzin i dzieci przez TPD;
 - działalność TPD w/z opieki nad małym dzieckiem.

Prezes Irena Zajdel (Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku), *Uniwersytet Trzeciego Wieku jako miejsce edukacji.*

W wystąpieniu przedstawiono wartości i idee realizowane przez uniwersytety trzeciego wieku jako instytucje edukacyjne. Ukazano miejsce wymienionych podmiotów w rozwijaniu słuchaczy. Odwołano się do celów, zadań oraz typów prowadzonej działalności. Charakteryzując ofertę programową KUTW ukazano podmiot jako miejsce edukacji, rozwijania pasji i integracji środowiska seniorów.

dr Wiesław Matyskiewicz (Uniwersytet Rzeszowski), *Rola szkoły w środowisku lokalnym.*

Przedstawienie relacji pomiędzy szkołą a środowiskiem lokalnym w kategoriach działań dośrodkowych, odśrodkowych i środowiskowo rozszerzonych. Ukazano przestrzeń relacji środowiskowych uczestników procesu edukacji – rodziców, uczniów i nauczycieli oraz przedstawicieli środowiska.

dr Rafał Flak (Dyrektor Wydziału Duszpasterskiego, Diecezjalna Kuria w Rzeszowie), *Kościół jako miejsce edukacji. O roli homilii w wychowaniu.*

W referacie ukazano kościół – wspólnotę ludzi jako miejsce wychowania. Szczególnie skoncentrowano się na roli homilii, przekazie treści wychowawczych w procesie wychowania osób w różnym wieku. Miejsce traktowane jest jako obszar, w którym osoby są zakorzenione.

dr Elżbieta Dolata (Dyrektor Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Łańcucie), *Poradnia psychologiczno-pedagogiczna jako miejsce edukacji.*

Przedstawienie obszarów działań PPP na rzecz rozwoju i edukacji dziecka

dr Ewa Barnaś-Baran (Uniwersytet Rzeszowski), *Hospicjum jako miejsce spotkania.*

Przedstawienie obszarów pracy hospicjum w kontekście spotkania osobowego z perspektywy personalizmu.

Sylwia Korzon (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Miejsca i nie-miejsca - jak badać doświadczenie przestrzeni przez młodych ludzi?*

W wystąpieniu zaprezentujemy autorskie narzędzie do badania miejsc i nie-miejsc oraz omówimy bardzo fragmentarycznie wyniki badań własnych prowadzone wśród studentów różnych wydziałów i kierunków Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach I. Badania są prowadzone w ramach zespołu badawczego „Miejsce, nie-miejsce- ku kulturowej koncepcji analiz pedagogicznych” powołanego w 2023 w Instytucie Pedagogiki UŚ w Katowicach.

Bożena Bartosik, Weronika Gonsior, Dominika Halczuk, Paulina Ławniczak, Weronika Sobko (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Chipsy czy marchewki - co zabierają do szkoły dzieci w klasach I-III?*

Wydawać by się mogło, że w dzisiejszych czasach społeczeństwo prezentuje wysoką świadomość zasad zdrowego żywienia. Co zatem zawierają śniadaniówki śląskich dzieci? Referat stanowi raport z badań empirycznych przeprowadzonych w wybranych placówkach województwa śląskiego (N=673). Celem badań sondażowych i obserwacji standaryzowanej było określenie preferencji i realnych wyborów żywieniowych uczniów klas I-III. Wystąpienie stanowi dyskurs pedagogiczny w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych uczniów w młodszym wieku szkolnym.

Martyna Osendowska, Sandra Pudelko, Debora Sarna, Karolina Świerkot, Natalia Tkocz (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Dziecko czy młody dorosły - o zacieraniu się granic w modzie dziecięcej w klasach I-III.*

Dziecko czy młody dorosły? Autorki podejmują temat preferencji ubioru dzieci w wieku wczesnoszkolnym w kontekście zacierania się granic pomiędzy modą dziecięcą, a modą dorosłych. Autorki poruszają temat decyzyjności rodziców w kwestii ubioru ich podopiecznych. Referat stanowi raport z badań przeprowadzonych w wybranych miejscowościach województwa śląskiego (N1 = 900 uczniów, N2 = 1149 rodziców). Wnioski z badań staną się podstawą refleksji pedagogicznej na temat funkcjonowania dzieci w młodszym wieku szkolnym.

lic. Aleksandra Sienkowska, lic. Angelika Prajzner (PANS w Krośnie), *Od jednego władcy do wspólnej decyzji: konstruowanie pojęć przez dzieci wczesnoszkolne w miejscach i nie-miejscach edukacyjnych badań w działaniu.*

Celem prezentowanych badań była próba skonstruowania odpowiednich warunków edukacyjnych zarówno w miejscach, jak i nie-miejscach edukacji, by wspierać dzieci wczesnoszkolne w odróżnianiu pojęć monarchia-autokracja-demokracja. Zbudowano więc scaffolding zawierający niedyrektywne rozmowy z dziećmi o stylach władzy wykorzystując film „Król Lew” i rysowanie. Porównanie przebiegu badań w obu miejscach edukacji upoważniło do uznania nie-miejsca edukacji za bardziej odpowiednie warunki dla dzieci wczesnoszkolnych.

Magdalena Walaszek, Edyta Michałkowska (Uniwersytet Rzeszowski), *Podejście nauczycieli do kształcenia integracyjnego uczniów ze spektrum autyzmu.*

Postrzeganie osób z niepełnosprawnością przez społeczeństwo na przełomie lat wielokrotnie się zmieniało. Dzisiaj, w erze edukacji integracyjnej kluczową rolę odgrywają nauczyciele, którzy dbają o prawidłowy rozwój potencjału uczniów z niepełnosprawnościami, uwzględniając w tym również uczniów z autyzmem. Odpowiednie wykształcenie i profesjonalne przygotowanie nauczycieli do pracy z uczniami ze spektrum zapobiega ich marginalizacji. Podjęto badania, których celem jest analiza postaw nauczycieli wobec uczniów ze spektrum autyzmu uczestniczących w integracyjnej edukacji. W procesie badawczym użyta została metoda sondażu, oraz narzędzie: Skala Postaw wobec Integracji Szkolnej Dzieci Niepełnosprawnych M.A. Winzer. Badania przeprowadzono w grupie nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. W prezentacji omówione zostaną najistotniejsze wyniki.